

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

Навчально-науковий юридичний інститут

Зозуляк О.І.

БАНКІВСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ

**методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів
першого курсу денної форм навчання спеціальності «Право»
(спеціалізація «Корпоративне право»)**

Івано-Франківськ – 2018

*Затверджено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового
юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника» (протокол № 12 від 15.06. 2018 р.)*

*Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного
інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника» (протокол № 5 від 21.06.2018 р.)*

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № __ від _____ 201 р.)

Рецензенти:

**Бородовський Станіслав
Олександрович**

кандидат юридичних наук, суддя Івано-Франківського міського суду

Олійник Оксана Степанівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Зозуляк О.І. Банківське право України: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів першого курсу денної форми навчання спеціальності «Право» (спеціалізація «Корпоративне право»). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. 29 с.

Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Банківське право України» розроблені на основі навчального плану підготовки магістра спеціальності 081 «Право» спеціалізації «Корпоративне право» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника».

В посібнику викладені завдання до семінарських занять для магістрантів 1-го курсу денної форми навчання з дисципліни «Банківське право України», які містять методичні рекомендації для підготовки до занять, перелік питань, які виносяться до обговорення на занятті, практичні завдання та задачі для закріплення теоретичного матеріалу, завдання для домашніх контрольних робіт. До кожної теми наводиться перелік рекомендованої літератури, що включає нормативно-правові акти України та законодавства інших країн, судову практику, навчальні посібники та наукові праці.

Методичні вказівки призначені для магістрантів, аспірантів, науково-педагогічних працівників.

© Зозуляк О.І., 2018

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
------------------------	----------

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ»	5
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	10
Семінарське заняття № 1 Теоретичні основи банківського права України	10
Семінарське заняття № 2-3 Банківська система України..Правове регулювання діяльності банківських об'єднань	12
Семінарське заняття № 4 Правовий статус комерційних банків	15
Семінарське заняття № 5 Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду	16
Семінарське заняття № 6 Правове регулювання здійснення валютних операцій в Україні	18
Семінарське заняття № 7 Правове регулювання відносин з відкриття та ведення банківських рахунків	21
Семінарське заняття № 8 Особливості правочинів пов'язаних із здійсненням банківських розрахунків	23
Семінарське заняття № 9 Правове регулювання кредитних відносин банків	25
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	28
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	29

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Банківське право України» передбачена навчальним планом підготовки магістра спеціальності «Право» є нормативною і відноситься до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки.

Метою навчальної дисципліни є вивчення студентами основних теоретичних питань банківського права як самостійної галузі права та оволодіння практичними навиками в цій галузі. Студенти мають набути знань про основні правові механізми регулювання діяльності банків, про фундаментальні інститути банківського права. У зв'язку з цим увага акцентується на дослідженні банківського законодавства як інструмента практичного врегулювання у даній сфері.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Банківське право України» є опанування студентами знань щодо сукупності правовідносин, що підлягають під предмет правового регулювання банківського права; оволодіння нормативною базою врегулювання відносин у сфері банківського права

Методичні вказівки підготовлено з урахуванням теоретичних положень банківського права, вимог чинного банківського законодавства в обсязі, необхідному для повного та ґрунтовного опанування студентами основних положень цієї галузі.

У результаті вивчення банківського права студенти повинні:

Знати:

- предмет, методи, принципи та джерела банківського права України;
- статус і компетенцію Національного банку України та комерційних банків;
- нормативно-правові засади здійснення депозитних операцій;
- нормативно-правові засади здійснення кредитних операцій;
- нормативно-правові засади відкриття та ведення банківських рахунків;
- нормативно-правові засади здійснення розрахункових операцій;
- нормативно-правові основи валютного регулювання та валютного контролю;
- основні положення банківського права зарубіжних країн.

Вміти:

- застосовувати норми банківського права в процесі вирішення практичних ситуацій;
- давати юридичну кваліфікацію відносинам, що складаються у сфері банківського права;
- узагальнювати практику реалізації окремих норм банківського законодавства та робити відповідні висновки.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Змістовий модуль 1. Загальна частина банківського права

Тема 1. Теоретичні основи банківського права України

Поняття банківського права. Загальна характеристика банківського права як самостійної галузі в системі права України. Місце банківського права серед інших галузей права. Особливі риси банківського права. Система банківського права. Банківські правовідносини: поняття, зміст та види. Поняття та особливості банківської діяльності.

Поняття та особливості джерел банківського права. Види джерел банківського права. Конституція України як джерело банківського права. Місце нормативно-правових актів Національного банку України у регулюванні банківських відносин. Система банківського законодавства. Тенденції розвитку банківського законодавства.

Тема 2. Банківська система України

Поняття банківської системи, історичні аспекти її становлення та розвитку. Склад банківської системи України. Універсальні банки в структурі банківської системи України. Спеціалізовані банки в структурі банківської системи України. Порядок створення та особливості правового статусу державного банку. Кооперативні банки в структурі банківської системи. Проблеми функціонування банківської системи України.

Тема 3. Правове регулювання діяльності банківських об'єднань

Загальна характеристика банківських об'єднань. Поняття та особливості правового статусу банківських корпорацій. Порядок створення банківських корпорацій. Особливості створення та правовий статус банківських та фінансових холдингових груп. Банківські асоціації (спілки) та особливості їх правового статусу.

Тема 4. Правовий статус Національного банку України

Правовий статус НБУ як центрального банку країни, його основне призначення, функції та операції. Організаційно-функціональна структура Національного банку України. Керівні органи та структура. Обмеження діяльності Національного банку України. Нормативно-правові акти Національного банку України. Взаємовідносини Національного банку України з Президентом України, Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України.

Тема 5. Правовий статус комерційних банків

Банки в Україні та їхній правовий статус. Універсальні та спеціалізовані банки. Організаційно-правові форми банків. Сутність і роль комерційних банків, їх класифікація. Порядок створення комерційного банку. Порядок реорганізації та

ліквідації комерційних банків. Організаційна структура та управління комерційним банком. Операції та послуги комерційних банків.

Тема 6. Правове регулювання банківської таємниці

Поняття та особливості банківської таємниці. Відомості, що становлять банківську таємницю. Доступ до банківської таємниці. Порядок розкриття банківської таємниці. Відповідальність за розкриття банківської таємниці.

Співвідношення понять «банківська таємниця» та «комерційна таємниця банку». Інститут банківської таємниці у праві зарубіжних країн

Тема 7. Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду

Загальна характеристика банківського регулювання та банківського нагляду. Методи банківського регулювання. Правові засади банківського нагляду. Порядок створення комерційних банків, відкриття філій, представництв та відділень. Надання дозволів та ліцензій на здійснення банківських операцій. Проведення дистанційного контролю та інспектування комерційних банків в Україні. Правові засади застосування санкцій за порушення банківського законодавства.

Тема 8. Правове регулювання здійснення валютних операцій в Україні

Правові засади валютного регулювання та валютного контролю в Україні. Валютні цінності та валютні операції. Правовий режим здійснення валютних операцій. Ліцензування Національним банком України учасників валютних відносин. Поняття та особливості відповідальності за порушення валютного законодавства.

Особливості здійснення розрахунків в іноземній валюті. Відповідальність за порушення порядку здійснення розрахунків в іноземній валюті.

Змістовий модуль 2. Особлива частина банківського права

Тема 9. Загальні положення про банківські правочини

Поняття та особливості банківських правочинів. Правова природа банківських правочинів. Місце банківських правочинів у системі цивільних правочинів. Класифікація банківських правочинів. Співвідношення понять “банківська діяльність”, “банківська послуга”, “банківський правочин”, “банківська операція”. Банк як сторона банківського правочину. Гроші та цінні папери як об’єкти банківського правочину.

Тема 10. Правове регулювання відносин з відкриття та ведення банківських рахунків.

Договір банківського рахунку. Укладення і оформлення договору банківського рахунку. Виконання договору банківського рахунку. Списання коштів з банківського рахунку. Арешт рахунку і призупинення операцій по рахунку. Правові наслідки порушення договору банківського рахунку.

Окремі види договорів банківського рахунку. Правовий режим окремих банківських рахунків (розрахункових, поточних, бюджетних, кореспондентських і ін.).

Тема 11. Правове регулювання депозитних (вкладних) відносин банків

Поняття депозитних (вкладних) операцій за законодавством України. Правові засади здійснення депозитних операцій.

Загальна характеристика договору банківського вкладу. Сторони договору. Предмет договору банківського вкладу. Форма та зміст договору банківського вкладу. Види банківських вкладів і їх оформлення (ощадна книжка, ощадний сертифікат тощо). Внески на користь третіх осіб. Виконання договору банківського вкладу. Правові наслідки порушення договору банківського вкладу.

Система гарантування вкладів в Україні. Депозитні операції Національного банку України з комерційними банками. Види недепозитних операцій як джерел формування ресурсної бази банків.

Тема 12. Особливості правочинів пов'язаних із здійсненням банківських розрахунків

Зобов'язання по розрахунках. Поняття і правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків. Розрахунки готівкою як форма виконання грошових зобов'язань. Поняття і зміст безготівкових розрахунків. Розрахункові правовідносини. Основні форми безготівкових розрахунків.

Розрахунки платіжними дорученнями. Поняття, зміст і виконання платіжного доручення. Розрахунки за акредитивом. Види акредитивів. Виконання акредитива і відповідальність банку за порушення умов акредитива. Розрахунки по інкасо. Форми розрахунків по інкасо. Виконання інкасового доручення і відповідальність за його невиконання. Розрахунки чеками. Порядок оплати чека і передачі прав по ньому. Відмовлення від оплати чека і відповідальність за його несплату. Безготівкові розрахунки із використанням платіжних засобів.

Тема 13. Правове регулювання кредитних відносин банків

Поняття та особливості правового регулювання банківських кредитних відносин. Зміст і види кредитних операцій банків як операцій банків із розміщення коштів. Поняття «кредит», його форми та умови надання. Основні принципи проведення кредитної політики.

Поняття та види кредитних договорів. Елементи та порядок укладення кредитного договору. Виконання та правові наслідки порушення умов кредитного договору.

Кредитування комерційних банків Національним банком України. Іпотечне кредитування в Україні. Кредитування молодіжних житлових програм.

Тема 14. Інші види активних операцій банків (фінансовий лізинг, факторинг, форфейтинг)

Загальні положення про фінансовий лізинг. Зміст та форма договору фінансового лізингу. Сторони договору фінансового лізингу. Предмет договору фінансового лізингу. Виконання договору фінансового лізингу.

Загальна характеристика договору факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги). Особливості суб'єктного складу договору факторингу. Порядок укладення та зміст договору факторингу. Виконання договору. Виконання боржником грошової вимоги факторові. Захист прав боржника. Форфейтинг як форма кредитування українських експортерів.

Тема № 15. Способи забезпечення виконання кредитних зобов'язань

Поняття та види способів забезпечення виконання кредитних зобов'язань. Неустойка. Застава. Учасники заставних правовідносин, їх права та обов'язки. Предмет застави. Особливості правового регулювання іпотеки. Порука як спосіб забезпечення виконання кредитних зобов'язань. Банківська гарантія. Істотні умови гарантій. Суб'єкти, що вступають у гарантійні правовідносини. Класифікація банківських гарантій.

Тема 16. Правове регулювання цінних паперів у банківській сфері

Поняття та елементи ринку цінних паперів. Цінні папери: поняття, групи та види. Пайові, боргові, товаророзпорядчі та похідні цінні папери. Порядок реєстрації та форми випуску цінних паперів. Реєстрація прав, посвідчених цінними паперами. Передання прав за цінними паперами.

Банки як учасники ринку цінних паперів. Види банківських цінних паперів. Порядок здійснення операцій з акціями. Облігації як об'єкт банківської діяльності. Застосування деривативів у банківській діяльності. Використання векселів у банківській діяльності. Сертифікати як об'єкти банківської діяльності.

Тематичний план навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1. Загальна частина банківського права

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		лекції	практичні
1.	Теоретичні основи банківського права	2	2
2.	Банківська система України	2	2
3.	Правове регулювання діяльності банківських об'єднань	2	2
4.	Правовий статус Національного банку України	1	-
5.	Правовий статус комерційних банків України	1	2
6.	Правове регулювання банківської таємниці	-	-
7.	Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду	-	2

Змістовий модуль 2. Особлива частина банківського права

8.	Правове регулювання здійснення валютних операцій в Україні	-	2
9.	Загальні положення про банківські правочини	-	-
10.	Правове регулювання відносин з відкриття та ведення банківських рахунків.	-	2
11.	Правове регулювання депозитних (вкладних) відносин банків	-	-
12.	Особливості правочинів пов'язаних із здійсненням банківських розрахунків	1	2
13.	Правове регулювання кредитних відносин банків	1	2
14.	Інші види активних операцій банків (фінансовий лізинг, факторинг, форфейтинг)	-	-
15.	Способи забезпечення виконання кредитних	2	-
16.	Правове регулювання цінних паперів у банківській діяльності	-	-

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1 (2 год.)

Теоретичні основи банківського права України

☞ Методичні рекомендації: у процесі підготовки теми слід з'ясувати поняття банківської діяльності як предмету банківського права, особливості цієї галузі, місце в системі права України. Студенти повинні проаналізувати поняття та структуру банківських правовідносин, визначити їх види; проаналізувати поняття та особливості банківської діяльності. При характеристиці системи банківського законодавства слід окреслити його історичний розвиток, детальніше ознайомитись із Законом України «Про банки та банківську діяльність» та Законом України «Про Національний банк України», дати загальну характеристику іншим нормативно-правовим актам.

⇒ **Питання для обговорення:**

1. Поняття банківського права як галузі в системі права України. Предмет та метод правового регулювання.
2. Місце банківського права серед інших галузей права. Співвідношення банківського права із цивільним, фінансовим та господарським правом.
3. Банківські правовідносини: поняття, зміст та види.
4. Поняття та особливості банківської діяльності. Банківська операція .
5. Джерела банківського права.

☑ Основні поняття : банківське право України, предмет банківського права, метод банківського права, банківські правовідносини, банківська операція.

❖ **Питання для самоконтролю:**

1. Дайте визначення понять «банківське право», «банківські правовідносини», «метод правового регулювання банківських правовідносин».
2. Які відносини складають предмет банківського права?
3. Яка система банківського законодавства?
4. Яким чином співвідносяться між собою банківське та цивільне право?
5. Визначте структуру банківських правовідносин.
6. Розкрийте суть поняття «банківська діяльність».
7. Дайте визначення поняття «банківське законодавство»?
8. Назвіть головні ознаки банківського законодавства.
9. Назвіть основні напрями вдосконалення банківського законодавства.
10. Яка роль судової практики в системі банківського законодавства?

✍ Практичні завдання:

Завдання 1. Визначте місце Конституції України в системі банківського законодавства?

Завдання 2. Чим зумовлена необхідність вдосконалення банківського законодавства?

Завдання 3. Складіть схему джерел банківського права.

📖 Рекомендована література

1. Банки и банковское право: Учебн. пособие / Под ред. проф. И. Т. Балабанова. – Санкт-Петербург, 2001.
2. Банківське право України: Навч. посіб. Кол. авт.: Жуков А.М., Іоффе А.Ю., Кротюк В.Л., Пасічник В.В., Селіванов А.О. та ін. / За заг. ред. А.О. Селіванова. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2013. — 384 с.
3. Банківські системи зарубіжних країн. Інститут банківської таємниці: Підручник. — 3-тє вид. — К. : Видавництво А.С.К., 2010. — 928 с.
4. Банковское дело / Под ред. О. Лаврушина – 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 2000.
5. Ващенко Ю.В. Банківське право: Навч. посібник. — К. : Центр навчальної літератури, 2011. — 344 с.
6. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 18 - 22.
7. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
8. Закон України «Про банки і банківську діяльність», Науково-практичний коментар; За заг. ред. Голови НБУ В. С. Стельмаха. – К.: Видавничий дім, 2006.
9. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
10. І. Кравченко, Г. Багратян, Є. Мазіна Банківська система та проблеми стратегічного розвитку // Вісник Національного банку України. - 2012. - № 1. – С. 7-11.
11. Карманов Е. В. Банковское право Украины. – Х.: Консум, 2010.
12. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
13. Коростей В. Господарське законодавство – основа ефективної економіки // Право України. – 2005. - № 8.
14. Костюченко А. О. Банківське право: Підручник. – К.; Атіка, 2008. – 332 с.
15. Кротюк В.Л., Пасічник В.В., Селіванов А.О. та ін. / За заг. ред. А.О. Селіванова. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2011. — 384 с.
16. Лаврів З. М. Прецедент у європейському та вітчизняному праві // Вісник господарського судочинства. – 2004. - № 2.

- 17.Марія Пожидаєва. Локальні акти банків і небанківських установ: їх правова природа // Підприємництво, господарство і право. - 2009. -№ 11.- С. 157-160.
- 18.Масляєва К. Необхідність розроблення цілісної стратегії розвитку фінансових послуг в Україні // Право України. – 2007. - № 7.
- 19.Орлюк О. П. Банківське право: Навч. посібник.–К.: Юрінком Інтер, 2004.– 376 с.
- 20.Орлюк О. П. Фінансове право: Навч. посібник. –К.: Юрінком Інтер, 2003.– 528 с.
- 21.Масленніков В.В. Зарубіжні банківські системи / В.В. Масленніков. – К.: Економіка, фінанси, право. – 2010. – №10. – С. 15-20.
- 22.Вовчак О.Д. Напрями стабілізації роботи банків в умовах кризових явищ /О.Д. Вовчак, О.М. Крамаренко // Фінансовий простір. – 2014. – №4(16). – С. 27-31.
- 23.Офіційний сайт Асоціації українських банків «Рейтинг українських банків за 2018 рік» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://aub.org.ua/>
- 24.Сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор України: реалії та перспективи» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-iperspektivy.html?hl=uk>
- 25.Сайт інформаційного агентства «Finance.ua» «Проблеми відтоку депозитів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/382366/vidtik-depozytiv-yaki-banky-najbilshevtratyly-koshtiv-naselennya-v-1-mu-pivrichchi-2018>
24. Обрусна С. Ю. Місце банківського права в системі права України Фінансова парадигма в добу глобалізації. – 2013. – № 2(11).

Семінарське заняття № 2-3 (4 год.)

Банківська система України.

Загальна характеристика банківських об'єднань

📖 Методичні рекомендації. При вивченні даної теми слід звернути увагу на історичні аспекти формування та розвитку банківської системи України, визначити її структуру; звернути увагу на питання функціонування банківської системи, місце державних та кооперативних банків у її структурі. Дати характеристику банківських об'єднань, зокрема визначити особливості правового статусу банківських груп на основі новітніх підзаконних нормативно-правових актів НБУ.

⇒ Питання для обговорення:

1. Поняття банківської системи, історичні аспекти її становлення та розвитку.
2. Склад банківської системи України.
3. Види банків за спеціалізацією. Загальна характеристика спеціалізованих банків.

4. Правовий статус державного банку України в структурі банківської системи.
5. Поняття та особливості правового статусу банківських об'єднань .

☑ Основні поняття: банківська система, універсальний банк, фінансова холдингова група, банківська корпорація.

❖ Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття „державний банк”.
2. Які особливості клірингових банків Вам відомі?
3. Дайте визначення поняття „іпотечний банк”
4. Розкрийте критерії класифікації банківських об'єднань
5. Визначте особливості правового становища банківських об'єднань.

✍ Практичні завдання:

1. Тестове завдання:

Банківська система України складається з:

- а) НБУ, інших фінансових установ;
- б) НБУ, інших банків;
- в) банків, їх філій, представництв, а також філій іноземних банків;
- г) НБУ, інших банків, а також філій іноземних банків.

Банк набуває статусу спеціалізованого банку у разі, якщо:

- а) 40% його активів є активами одного типу;
- б) 50% його активів є активами одного типу;
- в) більше 50% його активів є активами одного типу.

Державний банк засновується за рішенням:

- а) Верховної Ради України;
- б) Кабінету Міністрів України;
- в) Національного банку України;
- г) Правління Національного банку України.

Статут державного банку затверджується постановою:

- а) Верховної Ради України;
- б) Кабінету Міністрів України;
- в) Національного банку України;
- г) Правління Національного банку України.

Учасниками банку можуть бути:

- а) юридичні особи;
- б) фізичні особи;
- в) об'єднання громадян;
- г) благодійні організації.

Мінімальна кількість учасників місцевого (у межах області) кооперативного банку має бути не меншою за:

- а) 35 осіб;
- б) 40 осіб;
- в) 45 осіб;
- г) 50 осіб.

Завдання 2. Відобразіть схематично структуру банківської системи України.

Завдання 3. Розкрийте порядок набуття контролю у банківській групі.

Задача. До Національного банку України подано пакет документів з метою визнання банківської групи. При цьому організаційна структура між учасниками групи базувалась на відносинах між материнським банком та іноземними асоційованими компаніями, а також українськими кредитними спілками, об'єднаннями громадян та інститутами спільного інвестування. Яке рішення повинен прийняти НБУ? Назвіть підстави відмови у державній реєстрації банківської групи.

Рекомендована література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 18-22.

2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

3. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

4. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 14

5. Кравець Ірина. Особливості господарських об'єднань як суб'єктів організаційно – господарських повноважень у зарубіжних країнах // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 11.

6. Лукач І. В. Правове становище холдингових компаній за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2007. – 18 с.

7. Патрікац Л. Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків / Л. Патрікац // Вісник Національного банку України. -2012. - № 1. – С. 54-56.

8. Пишний А. Г. Правова природа статутного капіталу державних банків та особливості його збільшення // Право України. – 2008. – №1. – С. 35-41.

9. Пишний А. Г. Публічно-правова характеристика державних банків в Україні // Право України. – 2007. – №11. – С. 52-57.

10. Пишний А. Г. Фінансова система держави та її правове регулювання: трансформація поглядів // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2007. – №4. – С. 557-564.

11. Пишний А. Г. Фінансово-правова відповідальність, як інститут фінансового права // Науковий Вісник Чернівецького Університету. Випуск 14. Правознавство. Збірник наукових праць. – Чернівці: ЧДУ, 2007. – С. 192-202.

12. Положення про порядок ідентифікації та визнання банківських груп», затверджене Постановою правління Національного банку України 09.04.2012 № 134 р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0708-12/page>

13. Сидорук Р. А. Правовий статус банків як суб'єктів, що сприяють сплаті податків та зборів // Митна справа. – 2015. - № 3 (99). – С. 91-94.

14. Савенкова В. Г. Деякі питання правового статусу правового Національного банку України Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2016. – С. 15-19.

Семінарське заняття № 4 (2 год.)
Правовий статус комерційних банків

☞ Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно окреслити сутність та роль комерційних банків в структурі банківської системи, визначити особливості створення комерційних банків. Увагу слід звернути на керівні органи управління комерційним банком, а також порядок реорганізації та ліквідації банків.

⇒ Питання для обговорення:

1. Сутність і роль комерційних банків, їх класифікація.
2. Майно комерційного банку, статутний капітал і порядок його формування.
3. Правові засади створення та державної реєстрації банків.
4. Правовий статус та порядок відкриття відокремлених структурних підрозділів банків.
5. Державна реєстрація банків з іноземним капіталом і представництв іноземних банків.
6. Порядок реорганізації та ліквідації комерційних банків.

☑ Основні поняття : комерційний банк, майно комерційного банку, норматив капіталу.

☞ Практичні завдання:

Задача № 1. 15. 10. 2009 р. один із комерційних банків м. Івано-Франківська, який здійснював банківську діяльність з 15.08. 2009 р. звернувся до територіального управління Національного банку України з письмовою заявою про відкриття філії, проте йому було відмовлено. Чи правомірні дії територіального управління Національного банку України? Відповідь обґрунтуйте.

Задача № 2. У комерційного банку ПАТ «Брокбізнесбанк» регулятивний капітал складає 80 млн. гривень. Який із нормативів капіталу порушено у даному випадку? Які відомі Вам складові нормативу капіталу?

☞ Рекомендована література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003.- № 18-22.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

3. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
4. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена Постановою Правління Національного банку України 13.01.2003 № 7. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
5. Козак О. Концепція моделювання фінансового планування у комерційному банку / О. Козак // Вісник Національного банку України. - 2012. - № 1. – С. 11-18.
6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30.- Ст. 141.
7. Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів затверджене постановою Правління Національного банку України 08.09.2011 р. № 306 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>
8. Фролов С. Ф., Деркач М. А. Банківська справа: Навч. посібник.- Суми, 2001.
9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
10. Ткаченко А. О. Джерела правового регулювання банківської діяльності ((XIX – початок XX ст.) - Правовий вісник Української академії банківської справи № 2 (11) . - 2014 р.
11. Герасименко Н. О. Комунальні банки : реалії та перспективи правового регулювання. - Економіка та право. – 2013. – № 2. - С. 81-86.

Семінарське заняття № 5 (2 год.)

Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду

📖 Методичні рекомендації: при вивченні даної теми студенти повинні звернути увагу на особливості здійснення банківського регулювання та нагляду; форми та методи банківського регулювання. Окрему увагу слід звернути на міжнародно-правове регулювання у даній сфері та особливості застосування санкцій за порушення банківського законодавства.

⇒ Питання для обговорення:

1. Правові засади банківського нагляду. Співвідношення банківського регулювання та банківського нагляду. Міжнародні стандарти у сфері банківського регулювання та нагляду.
2. Методи банківського регулювання.
3. Банківський нагляд на консолідованій основі: поняття та форми.
4. Система органів банківського нагляду.
5. Проведення дистанційного контролю та інспектування комерційних банків в Україні.
6. Правові засади застосування санкцій за порушення банківського законодавства.

☑ Основні поняття: банківське регулювання, банківський нагляд, методи банківського регулювання.

✍ Практичні завдання:

Завдання № 1. Один із комерційних банків м. Львів видав кредит сумою 500.000 гривень, не повідомивши про це Національний банк України. Який із нормативів кредитного ризику порушено? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання № 2. Приватбанк, що знаходиться у м. Харкові здійснив інвестиції в ТзОВ „Алерта” у сумі 22% власного регулятивного капіталу. Національний банк заборонив здійснення такої інвестиції. Чи правомірні дії НБУ?. Відповідь обґрунтуйте.

Завдання № 3. Комерційний банк «Фінанси та кредит», що знаходиться у м. Івано-Франківськ інвестував у цінні папери більше 30% регулятивного капіталу? Чи правомірні дії даного банку? Який із нормативів інвестування ним порушенні?

📖 Рекомендована література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний Вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.

4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

5. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

6. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» 23 лютого 2012 року № 4452-VI // Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/page>

7. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо нагляду на консолідованій основі» // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 47. — Ст. 533.

8. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена Постановою Правління Національного банку України 13.01. 2003. - № 7.

9. Положення про застосування Національним банком України санкцій за порушення законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, затверджене Постановою Правління НБУ 15. 06. 2011 № 192.--// [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0836-11>

10. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства, затверджене Постановою

Правління НБУ 17. 08. 2012 № 346 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12>

11. Положення про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків, затверджене постановою Правління Національного банку України від 17 листопада 1997 р. № 380 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0486500-97>

12. Положення про Комісію Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків, затверджене Постановою Правління Національного банку України 09. 11. 98 № 470 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0470500-98>

13. Орлюк О. П. Банківське право: Навч. посібник.–К.: Юрінком Інтер, 2004.–376 с.

14. Науменкова С. Нові тенденції в механізмі регулювання фінансового сектору / С. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2011. - № 12. – С. 4-11.

Осадчий І. Роль банківського нагляду в реструктуризаційних процесах / І. Осадчий // Науково-практичний журнал «Фінансовий простір». 2014. — № 4 (16). — С. 194–199.

15. Куровський С. Щодо деяких аспектів гарантування державою правової охорони банківських відносин // Теорія і практика інтелектуальної власності _ 3/2015

Семінарське заняття № 6 (2 год.)

Правове регулювання здійснення валютних операцій в Україні

☞ Методичні рекомендації: при вивченні даної теми студенти повинні дати характеристику валютному законодавству України; визначити поняття та види валютних цінностей, валютних операцій; окреслити особливості здійснення розрахунків в іноземній валюті; визначити особливості торгівлі іноземною валютою; підстави та форми відповідальності за порушення валютного законодавства.

☞ Питання для обговорення:

1. Поняття та види валютних цінностей. Особливості здійснення валютних операцій.
2. Особливості торгівлі іноземною валютою.
3. Порядок та умови здійснення операцій з банківськими металами.
4. Порядок переміщення готівки та банківських металів через митний кордон України.
5. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті.
6. Відповідальність за порушення валютного законодавства. Види та форми.

☑ Основні поняття: валютні цінності, валютні операції, банківські метали, іноземна валюта.

✍ Практичні завдання.

Завдання 1. Визначте основні вимоги, яким повинен відповідати комерційний банк для прийняття рішення НБУ про підтримання ліквідності банку шляхом проведення операції «своп».

Завдання 2. Здійснюючи валютну операція на умовах "том", комерційний банк порушив умови її виконання. Визначте особливості відповідальності за порушення порядку умов здійснення операцій з іноземною валютою.

Завдання 3. Комерційний банк здійснював торгівлю іноземною валютою без одержання ліцензії Національного банку України. Визначте розмір штрафних санкцій, які передбачаються нормами банківського законодавства за даний вид порушення.

Завдання 4. Один із комерційних банків м. Києва здійснив випуск ощадних (депозитних) сертифікатів в банківських металах. Який із нормативів щодо здійснення операцій з банківськими металами порушено? Визначте форму юридичної відповідальності за зазначене порушення.

📖 Рекомендована література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний Вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.

4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

5. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

6. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та валютного контролю» від 19 лютого 1993 року // Відомості Верховної Ради України. -1993.- № 17.- Ст. 184.

7. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.94 № 185/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1994.- 340.- Ст. 364

8. Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою, затверджене Постановою Правління Національного банку України 10.08.2005. - № 281 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0950-05>

9. Порядок проведення Національним банком України операцій з купівлі-продажу іноземної валюти на умовах «своп», затверджене Постановою Правління Національного банку України 05.12.2011. - № 434. // Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0434500-11>

10. Лист НБУ «Щодо здійснення на міжбанківському валютному ринку України операцій купівлі-продажу іноземної валюти за гривні на умовах

- «форвард» від 23.10.2009 № 13-214/7001-19824 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v9824500-09>
11. Положення Про проведення Національним банком України валютних аукціонів, затверджене Постановою Правління Національного банку України 29.12.2008. - № 469 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0086-09>
12. Положення Про здійснення операцій з банківськими металами, затверджене Постановою Правління Національного банку 06.08.2003 № 325 (у редакції постанови Правління Національного банку України [30.12.2011 № 497](#)) // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0749-03>
13. Інструкція Про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України, затверджена Постановою Правління Національного банку України 27.05.2008. - № 148 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0520-08>
14. Правила використання готівкової іноземної валюти на території України, затверджені Постановою Правління Національного банку України 30.05.2007. - № 200 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0656-07>
15. Правила вивезення з України і ввезення в Україну уповноваженими банками національної та іноземної валюти, банківських металів, бланків чеків, затверджені Постановою Правління Національного банку України 06.08.2003 № 327 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0753-03>
16. Положення про порядок надання банкам і філіям іноземних банків генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій, затверджене Постановою Правління Національного банку України 15.08.2011 № 281 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1054-11>
17. Положення про порядок видачі індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України для оплати банківських металів та проведення окремих валютних операцій, затверджене Постановою Правління Національного банку України 17.06.2004 № 266 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0897-04>
18. Класифікатор іноземних валют, затверджений Постановою Правління Національного банку України, затверджений Постановою Правління Національного банку України 04.02.98. - № 34 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0521500-98>
19. Петро Матвеев. Умови договору валютного дилінгу: валютний ризик, обмінний курс, маржинальна торгівля // Юридична Україна.- 2008.- № 11.
20. Петро Матвеев. Елементи договорів валютного дилінгу на ринку Форекс: місце вчинення, об'єкт та учасники // Юридична Україна.- 2008.- № 10.
21. Олена Близнюк. Проблеми правового регулювання відносин валютного управління в Україні // Юридична Україна. – 2006.- № 1.
22. Половко С. Режим ліцензування валютних операцій / С. Половко // Право України. – 2003. - № 11.

23. Северин Олександр Євгенович. Правове регулювання валютних операцій суб'єктів господарської діяльності: дис. канд. юрид. наук: 12.00.04 / НАН України; Інститут економіко-правових досліджень. - Донецьк, 2003.

24. Кузнецов О. Стабілізація світової валютної системи в контексті теоретичних підходів Дж. М. Кейнса / О. Кузнецов // Вісник Національного банку України. – 2012. -№ 3 . – С. 24-29.

25. Долінський Л.Б. Валютний ринок України: підсумки 2014 року і ключові тенденції розвитку [Електронний ресурс] / Л.Б. Долінський. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/Currency_market_tendency_4_2016_ukr.pdf

26. Жук О. Валютна складова фінансової безпеки України / О. Жук [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2017>.

Семінарське заняття № 7 (2 год.)

Правове регулювання відносин з відкриття та ведення банківських рахунків.

☞ Методичні рекомендації: при вивченні даної теми студенти повинні дати характеристику правовому регулюванню поняття та видів банківських рахунків, охарактеризувати порядок відкриття та ведення банківських рахунків. Окрему увагу слід звернути на особливості правового регулювання кореспондентських рахунків.

Основою правовою формою опосередкування відносин за видами банківських рахунків виступає договір банківського рахунку, на визначення порядку укладення якого, особливостей виконання та правових наслідків невиконання також треба зосередити увагу.

⇒ Питання для обговорення:

1. Поняття та особливості банківського рахунку. Види банківських рахунків.
 - А) поточний банківський рахунок;
 - Б) вкладний (депозитний) банківський рахунок;
 - В) кореспондентські рахунки.
2. Порядок відкриття поточних банківських рахунків фізичними особами та суб'єктами господарювання.
3. Використання коштів за поточними рахунками.
4. Договір банківського рахунку як основна форма опосередкування рахункових правовідносин.
5. Списання коштів з банківського рахунку. Арешт рахунка і призупинення операцій за рахунком.

☑ Основні поняття: банківський рахунок, поточний рахунок, депозитний рахунок, кореспондентський рахунок, арешт рахунка, договір банківського рахунку, договір банківського вкладу (депозиту), накопичувальні вклади (депозити), умовні вклади (депозити).

✍ Практичні завдання:

Завдання 1. Проаналізуйте правову природу процентів за користування коштами, що знаходяться на рахунку.

Завдання 2. Визначте суб'єктів, для яких відкриваються поточні рахунки типу "Н" та охарактеризуйте особливості використання коштів за ними.

📖 Рекомендована література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний Вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 462.

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

4. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

5. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 5 квітня 2001 р. № 2346-III // Офіційний Вісник України. – 2001. – № 20. – Ст. 828.

6. Інструкція «Про безготівкові розрахунки в національній валюті України», затверджена постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22.

7. Інструкція про касові операції в банках України, затверджена Постановою Правління Національного банку України № 337 від 14.08.2003 року // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 37. – Ст. 1999.

8. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена Постановою Правління Національного банку України № 492 від 12.11. 2003 р.

9. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті, затверджена Постановою Правління Національного банку України 16.08.2006. - № [Електронний ресурс]. - Режим доступу [320http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1035-0](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1035-0)

10. Борис Денисенко. Особливості розірвання договору депозиту / Денисенко Борис // Юридична Україна. - 2006.- № 11.

11. Войцеховська Х. В. Теоретико-правові аспекти визначення майнової самостійності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб / Х. В. Войцеховська // Юридичний науковий електронний журнал. – 2014. – № 3. – С. 24–28 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lsej.org.ua/3_2014/2.pdf

12. Войцеховская К. В. Частноправовые механизмы функционирования фонда гарантирования вкладов физических лиц в действующем законодательстве Украины / К. В. Войцеховская // *Leges et Vita* (Закон и жизнь) : международный научно- практический правовой журнал (Республика Молдова). – 2014. – № 2/2. – С. 36–40.

13. Войцеховська Х. В. Об'єкти та суб'єкти гарантування вкладів фізичних осіб: ключові проблеми удосконалення нормативного врегулювання / Х. В. Войцеховська / Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне

Семінарське заняття № 8 (2 год.)

Особливості правочинів пов'язаних із здійсненням банківських розрахунків

📖 Методичні рекомендації: заняття з даної теми має на меті закріплення знань про поняття та види банківських розрахунків, розрахункові правовідносини та порядок обслуговування рахунків у банку. Студенти повинні звернути увагу на окремі види розрахунків, зокрема, з використанням акредитивів, спеціальних платіжних засобів тощо.

⇒ Питання для обговорення:

1. Поняття та особливості банківських розрахунків. Види розрахунків.
2. Загальна характеристика та види безготівкових розрахунків
 - а) розрахунки платіжними дорученнями; розрахунки платіжними вимогами-дорученнями та платіжними вимогами.
 - б) розрахунки чеками;
 - в) розрахунки акредитивами;
 - г) розрахунки за інкасо;
 - д) розрахунки з використанням спеціальних платіжних засобів.
3. Порядок здійснення касових банківських операцій.

📌 Основні поняття: банківські розрахунки, акредитив, інкасо, чек, платіжне доручення

📖 Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте зміст правового регулювання грошового обігу в Україні.
2. На яких принципах ґрунтується організація безготівкових розрахунків?
3. Дайте визначення розрахункових правовідносин.
4. Які реквізити повинен мати чек?
6. Які існують види акредитивів?
7. Що означає безспірне стягнення коштів з рахунків платників?
8. Яку відповідальність встановлено у разі здійснення переказу грошей?
9. Яка черговість списання грошових коштів з рахунка клієнтів?
10. Які санкції встановлено за порушення норм з регулювання обігу готівки?

📌 Практичні завдання:

Завдання 1. Зробіть порівняльний аналіз платіжного доручення і платіжної вимоги-доручення; платіжної вимоги-доручення і платіжної вимоги.

Завдання 2. Відобразіть схематично види акредитивів.

📖 Рекомендована література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний Вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 462.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
5. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 5 квітня 2001 р. № 2346- III // Офіційний Вісник України. – 2001. – № 20. – Ст. 828.
6. Інструкція «Про безготівкові розрахунки в національній валюті України», затверджена постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22.
7. Інструкція про касові операції в банках України, затверджена Постановою Правління Національного банку України №337 від 14.08.2003 року // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 37. – Ст. 1999.
8. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена Постановою Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003 р.
9. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 15 грудня 2004 р. №637 // Вісник НБУ 2005, №3 (додаток) – 10.03.2005.
10. Положення про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, затверджене Постановою Правління Національного банку України № 474/17769 від 06.07.2010 р.
11. Положення про електронні гроші в Україні, затверджене Постановою Правління Національного банку України 25.06.2008 № 178 [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0688-08.%209>
12. Агафонова Н. В. Правове регулювання документарних акредитивів. // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні та політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Спілка юристів України. —2001. —Вип. 7. – С. 312—319.
13. Ващенко Ю. В. Поняття та правова природа клірингу // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 10. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – 532 с.
14. Воронова Л. К. Правовое регулирование кредитно-расчетных отношений в народном хозяйстве. – К.: Вища шк., 1988.
15. Воронова Л. К., Кучерявенко Н. П. Финансовое право: Учебное пособие для студентов юридических вузов и факультетов. – Харьков: Пегас, 2003. – 360 с.

16. Костюченко А. О. Банківське право: Підручник. – К.; Атіка, 2008. – 332 с.
17. Кузьмин В. Ф. Кредитные и расчетные правоотношения в промышленности. – М.: Юрид. лит., 1975.
18. Куник Я. А. Кредитные отношения в торговле. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – М.: Экономика, 1976.
19. Орлюк О. П. Банківське право: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 376 с.
20. Орлюк О. П. Фінансове право: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.
21. Оксана Дмитренко. Розрахункове зобов'язання – правова форма розрахункових відносин // Юридична Україна.- 2006.- № 9.
22. Подцерковный О. П. Денежные обязательства и расчетные правоотношения в Украине. – Одесса: «Студия «Негоциант»», 2005.
23. Чемерис М. С. Фінансово-правові основи гарантування і страхування вкладів фізичних осіб [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Чемерис Максим Сергійович ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. - Ірпінь, 2015. - 191 с.
24. Славова Н. О., Кредитні спілки як учасники фонду гарантування вкладів (внесків): правові аспекти / Н. О. Славова // Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право. Випуск 1, 2010. – С. 385-388.
25. Галапуп Н. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб : особливості функціонування та шляхи вдосконалення / Н. Галапуп, А. Бобанич // Світ фінансів. – 2015. – № 3. – С. 58-68.

Семінарське заняття № 9 (2 год.)

Правове регулювання кредитних відносин банків

📖 Методичні рекомендації: Метою даного заняття є закріплення знань про банківський кредит, елементи кредитного зобов'язання, порядок укладення кредитного договору. У зв'язку з цим, студентам необхідно твердо засвоїти наступні положення: дати загальну характеристику позики як форми кредиту, визначити особливості правового регулювання банківських кредитних відносин, звернути увагу на порядок укладення кредитного договору.

⇒ Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика позики як форми кредиту.
2. Кредитування Національним банком комерційних банків в межах функції рефінансування.
3. Поняття та особливості правового регулювання банківських кредитних відносин. Зміст та форма кредитного договору.
4. Поняття та види кредитних договорів. Елементи та порядок укладення кредитного договору.

☑ Основні поняття: кредит, кредитні правовідносини, банківський кредит, кредитний договір

❖ Питання для самоконтролю:

1. Що означає поняття «кредит»?
2. Яка класифікація кредитних операцій?
3. З чого складається сучасна кредитна система України?
4. Охарактеризуйте поняття й елементи кредитних правовідносин.
5. Які принципи банківського кредитування?
6. Яка правова природа кредитного договору?
7. Який зміст кредитного договору?
8. Яка відповідальність настає за порушення зобов'язань щодо кредитного договору?
9. Дайте визначення банківського кредиту і назвіть його види.
10. Як визначити платоспроможність позичальника?

✍ Практичні завдання:

Завдання 1. Складіть порівняльну таблицю договору позики та кредитного договору за:

- а) сторонами;
- б) предметом;
- в) порядком укладення, формою;
- г) процентами за користування коштами;
- д) відповідальністю сторін;
- е) способами забезпечення виконання договорів позики та кредитування.

Задача

ПАТ «Нафтопереробний завод» за рахунок чистого прибутку за результатами діяльності 2004 року надало кредит в сумі 250000 грн. своєму дочірньому підприємству «Нафтовик –1» строком на 6 місяців з розрахунку 20% річних під заставу товарів в обороті.

За результатами перевірки діяльності ПАТ контрольно-ревізійне управління звернулося до арбітражного суду про визнання кредитного договору недійсним на підставі ст. 207 Господарського кодексу України із стягненням в дохід держави сум, одержаних сторонами за договором.

Дайте правовий аналіз ситуації. Хто може виступати сторонами кредитного договору?

Вирішіть спір.

📖 Рекомендована література:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-111 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

2. Закон України “Про застава” від 2 жовтня 1992 року // ВВР. 1992. № 47. Ст. 642. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>
3. Закон України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" від 19.06.2003р. // ВВР.- 2004. №1.- Ст.1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/979-15>
4. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>
5. Тупицька Євгенія. Проценти за новаційним договором позики // Юридична Україна. - 2010.-№ 1.
6. Микола Скотар. Адміністративна відповідальність у сфері банківського кредитування // Юридична Україна.- 2007.-№ 12.
7. Лепех С. Зміна умов та розірвання кредитного договору: деякі недоліки законодавчого регулювання // Вісник Львівського університету. – Серія Юридична. – 2013. – Випуск 38.
8. Лепех С. Окремі проблеми майнової відповідальності за кредитним договором // Підприємництво, господарство і право. – 2001. - № 12.
9. Оплачко Л. Кредитування як банківська операція // Право України. – 2013. -№ 2.
10. Безклубий І. А. Банківські правочини : монографія. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
11. Масляєва К. Необхідність розроблення цілісної стратегії розвитку фінансових послуг в Україні // Право України. – 2007. - № 7.
12. Смерічевський С., Клімова О. Удосконалення сучасних методик банківського регулювання оцінки кредитоспроможності фізичних осіб / Вісник Національного банку України. – 2012. - № 2. – С. 28-39.
13. Закон України "Про обіг векселів в Україні" від 05.04.2001р. // ВВР. 2001. № 24.-Ст.128. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>
14. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. // ВВР. 2003. № 40-44.-Ст.356.
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. // ВВР, № 18-22,- Ст.144.
16. Закон України "Про іпотеку" від 05.06.2003р. // ВВР.-2003. № 38.- Ст. 313. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
17. Закон України «Про національний банк України» від 26.12.2008р.. № 835-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
18. Глуценко С. В. Кредитний ринок: інститути та інструменти : навч. посіб. / С. В. Глуценко ; Нац. ун-т “Києво-Могилянська академія”. — К. : ВД “Києво-Могилянська Академія”, 2016. — 158 с.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Відповідно до «Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців» індивідуальні завдання студентів з цивільного права включають підготовку реферата (есе) за вузько - спеціальною проблематикою.

Вибір студентом індивідуальної роботи здійснюється за погодженням з викладачем, який проводить семінарські заняття. Студент обирає одну із тем навчальної дисципліни та вид індивідуального завдання. Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює викладач, який веде практичні заняття. За індивідуальну роботу студент має можливість отримати максимально **5 балів**.

Виконані індивідуальні завдання за тематикою дисципліни *слід подавати студентами на семінарські заняття, на яких розглядаються відповідні теми*. Подача виконаних індивідуальних завдань в кінці семестру допускається виключно з дозволу викладача.

Тематика рефератів, які пропонуються до індивідуального виконання, узгоджується безпосередньо з керівником даної навчальної дисципліни. Використання даної форми індивідуальної роботи забезпечує формування у студентів самостійного мислення та логічності застосування наявного фактичного матеріалу.

Під час оцінки результативності написання реферату враховується наявність власного бачення щодо розуміння винесеної для опрацювання тематики. Загальний обсяг реферату повинен становити не більше 10-ти сторінок.

Реферат складається із «Вступу», основної частини, «Висновків». У кінці додається «Список використаних джерел», на початку «Зміст» із нумерацією сторінок структурних частин.

У «Вступі» розкривається мета дослідження, відображається актуальність теми, дається характеристика напрацювань по даній темі. Основна частина має бути виконана у вигляді одного розділу. Виклад матеріалу повинен бути систематизованим, чітким, лаконічним та логічним. У «Висновках» слід висвітлити результати проведеного автором дослідження. Список використаних джерел подається в алфавітному порядку і має налічувати не менше ніж 5 джерел з яких не менше 3-х за останні три роки.

Об'єм «Вступу» – одна сторінка, основної частини – до семи сторінок, «Висновки» — одна сторінка.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. http://protokol.com.ua/ua/pravovi_pozitsii_vikladeni_u_postanovah_vsu/ – Правові позиції викладені у постановах Верховного Суду України за категоріями цивільних справ: сайт Протокол. Юридичний інтернет-ресурс
2. <http://zakon.rada.gov.ua> – законодавство України: офіційний сайт Верховної Ради України
3. <http://www.president.gov.ua/> – офіційний сайт Президента України.
4. <http://www.kmu.gov.ua/> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
5. <http://www.nbu.gov.ua/> – офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
6. <http://www.ndiiv.org.ua/> – офіційний сайт Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України.
7. <http://www.me.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України
8. <http://lib.pu.if.ua> – офіційний сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
9. <http://pidruchniki.ws/pravo/> – бібліотека українських підручників.